

Ustavni sud Crne Gore, u Prvom vijeću za meritorno odlučivanje o ustavnim žalbama, u sastavu: sudija – Dragana Đuranović, predsjednica Vijeća i sudije – Snežana Armenko i Momirka Tešić, članice Vijeća, na osnovu odredaba člana 149 stav 1 tačka 3 Ustava Crne Gore, člana 48 tačka 3 i člana 76 stav 1 Zakona o Ustavnom Sudu Crne Gore («Službeni list CG», broj 11/15) na sjednici Vijeća od 12. marta 2024. godine, donio je

O D L U K U

I USVAJA SE ustavna žalba.

II UKIDA SE rješenje Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 891/19, od 9. juna 2020. godine i predmet vraća tom sudu na ponovni postupak i odlučivanje.

O b r a z l o ž e n j e

I POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM CRNE GORE

1. M. Č., iz P., koga zastupa M. R., advokat, iz P., podnio je blagovremenu i dozvoljenu ustavnu žalbu protiv rješenja Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 891/19, od 9. juna 2020. godine i presuda Višeg suda u Podgorici, Gž. br. 1476/19-15, od 28. maja 2019. godine i Osnovnog suda u Podgorici, P. br. 4658/18, od 14. januara 2019. godine, zbog povrede prava iz odredaba čl. 32 i 64 Ustava Crne Gore i čl. 6 i 13 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

2. U ustavnoj žalbi je, između ostalog, navedeno: da se drugostepeni sud nije pozvao ni na jednu normu materijalnog prava na kojoj bi utemeljio svoj stav da je tuženi obavezan da se obrati poslodavcu pisanim zahtjevom radi isplate zarade, te da je zbog navedenog teret dokazivanja negativne činjenice prenijet na tužioca; da je tužilac, ovdje podnosilac ustavne žalbe, imajući u vidu nedostatke u drugostepenoj presudi, protiv iste izjavio reviziju, sa predlogom da se preinače nižestepene presude na način što će se usvojiti predmetni tužbeni zahtjev ili da se ukinu i predmet vrati na ponovno odlučivanje, radi donošenja pravilne i zakonite odluke; da je Vrhovni sud donio osporeno rješenje, kojim je predmetnu reviziju odbacio kao nedozvoljenu, pozivajući se na odredbe Zakona o parničnom postupku, koji je stupio na snagu dana 29. novembra 2015. godine („Sl.list CG“, br. 47/15); da je Vrhovni sud u potpunosti zanemario prelazne i završne odredbe navedenog Zakona o parničnom postupku, tačnije odredbu člana 509 stav 4, kojom je propisano da će se o reviziji protiv pravosnažne odluke drugostepenog suda, u postupku koji je pokrenut prije početka primjene ovog zakona, rješavati po pravilima postupka koja su važila prije početka primjene ovog zakona; da je, imajući u vidu navedenu zakonsku odredbu, te činjenicu da je tužba u konkretnom slučaju podnijeta još u 2014. godini, kada je izjavljen i odgovor na tužbu, očigledno da je parnični postupak u konkretnom slučaju pokrenut prije stupanja na snagu Zakona o parničnom postupku objavljenog u Službenom listu Crne Gore, br. 47/15, na koji se pozvao Vrhovni sud Crne Gore u rješenju o odbacivanju revizije, pa nije bilo mjesta odbačajanju revizije, već se moralo odlučivati o njenoj osnovanosti. U konačnom je predloženo da se ukine osporeno rješenje i predmet vrati Vrhovnom sudu na ponovni postupak.

3. U postupku pokrenutom ustavnom žalbom, na osnovu odredaba člana 149 stav 1 tačka 3 Ustava i čl. 68 i 75 Zakona o Ustavnom sudu, Ustavni sud, u granicama zahtjeva istaknutog u ustavnoj žalbi, utvrđuje da li je u postupku odlučivanja o pravima i obavezama podnosiocu ustavne žalbe povrijeđeno ustavno pravo. Za Ustavni sud relevantne su samo one činjenice od čijeg postojanja zavisi ocjena o povredi ustavnog prava.

II ČINJENICE I OKOLNOSTI SLUČAJA

4. Podnosilac ustavne žalbe je tužilac u postupku pred redovnim sudovima, a predmet spora je naknada štete iz radnog odnosa.

5. Postupajući po tužbenom zahtjevu tužioca Osnovni sud u Podgorici je presudom P. br. 4658/18, od 14. januara 2019. godine odbio, kao neosnovan, navedeni tužbeni zahtjev.

6. Protiv prvostepene presude žalbu je izjavio tužilac. Odlučujući u konkretnom slučaju Viši sud u Podgorici je presudom Gž. br. 1476/19-15, od 28. maja 2019. godine potvrdio prvostepenu presudu.

7. U postupku po reviziji, Vrhovni sud je odbacio reviziju tužioca, ovdje podnosioca ustavne žalbe, kao nedozvoljenu.

8. U obrazloženju osporenog rješenja je, u suštini, navedeno:

“(...)U predmetnoj pravnoj stvari tužba radi naknade štete iz radnog odnosa je podnijeta 14.04.2015. godine, ali u istoj nije navedena visina pojedinih vidova štete koji se traže. Visina tužbenog zahtjeva po svim vidovima opredijeljena je podneskom punomoćnika tužioca od 21.11.2017. godine, pa dozvoljenost revizije treba cijeliti u smislu izmijenjene odredbe člana 397 stav 2 ZPP ("Sl. list CG", br. 47/15).

Predmetnom revizijom tužilac pobija drugostepenu presudu kojom je odbijena žalba tužioca i potvrđena prvostepena presuda kojom je odbijen tužbeni zahtjev kojim je traženo da se obaveže tuženi da tužiocu na ime neisplaćene zarade za period od 23.08.2008.godine do 25.03.2015.godine, isplati iznos od 18.821,45 eura, od čega na ime glavnog duga iznos od 13.712,90 eura, sa zakonskom zateznom kamatom na glavni dug, počev od 10.01.2016.godine, kao dana izrade osnovnog nalaza i mišljenja vještaka, pa do konačne isplate, a na ime zakonske kamate, obračunate od dospelosti do dana izrade nalaza i mišljenja iznos od 5.108,55 eura i na ime naknade štete zbog neiskorišćenih godišnjih odmora za 2009., 2010., 2011., 2012., 2013., 2014. i 2015. godinu, isplati iznos od 1.109,09 eura, sa zakonskom zateznom kamatom, počev od 10.01.2016.godine, kao dana izrade osnovnog nalaza i mišljenja vještaka, pa do konačne isplate.

Vrijednost predmeta spora pobijanog dijela pravosnažne presude ovdje iznosi 14.821,99 eura €, a što se odnosi na vrijednost glavnog zahtjeva na ime naknade štete zbog neisplaćene zarade i naknade zbog neiskorišćenih godišnjih odmora, pri čemu se ne uzima u obzir zakonska zatezna kamata, koja je obračunata u nominalnom iznosu od 5.108,55 eura, shodno čl.31 Zakona o parničnom postupku.

Naime, odredbom člana 397 stav 2 Zakona o parničnom postupku ("Sl. list CG", br. 47/15), koji je stupio na snagu 29.11.2015. godine, po čijim se pravima u ovoj pravnoj stvari ima rješavati o dozvoljenosti revizije, propisano je da revizija nije dozvoljena u imovinsko pravnim sporovima u kojima se tužbeni zahtjev odnosi na potraživanje u novcu, na predaju stvari ili izvršenje neke druge činidbe, ako vrijednost predmeta spora pobijanog dijela pravosnažne presude ne prelazi iznos od 20.000 €.

S obzirom da vrijednost predmeta spora pobijanog dijela pravosnažne presude ne prelazi mjerodavnu vrijednost za dozvoljenost revizije (preko 20.000 €), to u smislu odredbe člana 397 stav 2 ZPP, revizija u ovoj stvari nije dozvoljena, radi čega je valjalo odbaciti.(...)"

III RELEVANTNE USTAVNE I KONVENCIJSKE NORME

Ustav Crne Gore

Član 32

Svako ima pravo na pravično i javno suđenje u razumnom roku pred nezavisnim, nepristrasnim i zakonom ustanovljenim sudom.

Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

Član 6 stav 1

Svako tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim po osnovu zakona.

IV MJERODAVNO PRAVO

Zakon o parničnom postupku ("Službeni list RCG", br. 22/04, 28/05 i 76/06)

Član 397 stav 2

Revizija nije dozvoljena u imovinskopravnim sporovima u kojima se tužbeni zahtjev odnosi na potraživanje u novcu, na predaju stvari ili izvršenje neke druge činidbe, ako vrijednost predmeta spora pobijanog dijela pravosnažne presude ne prelazi 10.000€.

Zakon o parničnom postupku ("Službeni list CG", br. 48/15 i 51/17)

Član 509 stav 4

O reviziji izjavljenoj protiv pravosnažne odluke drugostepenog suda, u postupku koji je pokrenut prije početka primjene ovog zakona, rješavaće se po pravilima parničnog postupka koja su važila do početku primjene ovog zakona.

V OCJENA USTAVNOG SUDA

8. Pri razmatranju osnovanosti ustavne žalbe sa aspekta povrede prava na pravično suđenje, Ustavni sud polazi od toga da se sudski postupci moraju provesti u skladu sa ustavnim načelom vladavine prava, kao najviše vrijednosti ustavnog poretka Crne Gore, pa tumačenje mjerodavnog prava u svakom konkretnom slučaju ne smije proizilaziti iz njegove arbitrarne i proizvoljne primjene, već mora uvažavati zahtjeve prava na pravično suđenje zajemčenog odredbama člana 32 Ustava i člana 6 stav 1 Evropske konvencije. Njihovo sprovođenje, naime, ne smije se izjednačiti samo sa zahtjevom za zakonitošću postupanja organa državne vlasti, već mora uključiti i zahtjev prema kojem zakonske posljedice moraju biti primjerene legitimnim očekivanjima stranaka u svakom konkretnom slučaju, čime se ujedno ostvaruje i načelo pravičnog postupka.

9. Ustavni sud ponavlja da je njegova obaveza zaštita ustavnih prava podnosioca ustavnih žalbi, u slučajevima kad su ta prava povrijeđena odlukom suda ili drugim pojedinačnim aktom nadležnog organa državne ili javne vlasti. Stav je Ustavnog suda da je zadatak u prvom redu nadležnih organa državne i javne vlasti da tumače i primjenjuju pravo. Uloga Ustavnog suda ograničena je na ispitivanje jesu li posljedice takvog tumačenja, odnosno primjene prava saglasni s Ustavom i jesu li u konkretnom slučaju doveli do povrede ustavnih prava podnosioca ustavne žalbe. U postupcima pokrenutim ustavnim žalbom Ustavni sud se,

po pravilu, ne upušta u ispitivanje činjenica, jer njegov zadatak nije bavljenje greškama o činjenicama ili o pravu, osim ako i u mjeri u kojoj te greške mogu povrijediti ljudska prava i slobode zajemčene Ustavom. Ustavni sud, u tom smislu, svoje odluke zasniva na činjenicama utvrđenim u sudskom postupku, osim ako podnositelj ustavne žalbe ne iznese ozbiljnije, relevantne i dovoljne razloge zbog kojih je od tog pravila potrebno odstupiti.

10. Takođe, Ustavni sud napominje da odredba člana 32 Ustava osigurava svakome pravo da od suda zatraži i dobije djelotvornu sudsku zaštitu u vezi sa svojim pravima ili obavezama. Riječ je o "*pravu na sud*", kojem je važan aspekt i pravo na pristup sudu.

11. Nesporno je da pravo na pristup sudu nije i ne može biti apsolutno. Ono je podvrgnuto ograničenjima (*naročito kad je riječ o pretpostavkama koje se tiču dopuštenosti ulaganja pravnih sredstava*), budući da po samoj svojoj prirodi zahtijeva regulaciju države, koja u tom pitanju ima izvjesnu slobodu procjene. Ta ograničenja, međutim, ne smiju umanjiti pristup sudu na takav način ili do takve mjere da time bude narušena sama suština "*prava na sud*". Takva se ograničenja, takođe, neće smatrati saglasnim odredbama člana 32 Ustava i člana 6 Konvencije ako nijesu propisana radi ostvarenja legitimnog cilja ili ne postoji razuman odnos srazmjernosti između sredstava koja su upotrijebljena i cilja koji se namjeravao postići.

12. Ustavni sud ističe da pravo na pravično suđenje, zajemčeno odredbom člana 32 Ustava, uvijek mora biti tumačeno u svijetlu vladavine prava, najviše vrijednosti ustavnog poretka jedne države, kojoj je načelo pravne sigurnosti jedan od temeljnih aspekata: ono zahtijeva da sve stranke imaju djelotvorno pravno sredstvo pred domaćim sudovima koje im omogućuje da brane svoja prava. Ustavni sud, takođe, podsjeća da je u praksi prihvatio stanovište Evropskog suda prema kojem prava koja se štite Konvencijom moraju biti primjenjiva u praksi i djelotvorna, a ne teorijska ili prividna. Tako je Evropski sud u predmetu *Kreuz protiv Poljske* (*presuda, 19. juna 2001. godine, predstavka br. 28249/95*) posebno istakao:

"55. ... Sud naglašava da ograničenje postavljeno u odnosu na pristup sudu ili tribunalu neće biti saglasno članu 6. stav 1. osim ako teži legitimnom cilju, a postoji razumna veza srazmjernosti između uloženi sredstava i legitimnog cilja koji se želi ostvariti (*vidi npr. presudu u predmetu Tinnelly&SonsLtd. i drugi te McElduff i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva od 10. jula 1998., ... § 72.*) (...)

57. I dalje s tim u vezi, Sud konačno želi ponoviti da je njegovo ispitivanje zasnovano na načelu da je namjera Konvencije zajemčiti ne prava koja su teorijska ili prividna (*theoretical or illusory*), već prava koja su primjenjiva u praksi i djelotvorna (*practical and effective*). To je naročito tako u pogledu prava na pristup sudovima u smislu važnog mjesta koje pravo na pravično suđenje ima u demokratskom društvu.

13. Osporenim rješenjem, koje je predmet ustavnosudske ocjene, Vrhovni sud je odbacio reviziju podnosioca ustavne žalbe, kao nedozvoljenu, jer je vrijednost predmeta spora pobijanog dijela pravosnažne presude iznosi 14.821,99 eura, a predmetna pravna stvar se ima rješavati po pravilima važećeg ZPP-a, koji propisuje cenzus od 20.000 eura za dozvoljenost revizije, u smislu odredbe člana 397 stav 2 Zakona o parničnom postupku („Sl. list Crne Gore“, br. 47/215).

14. Naime, u predmetnoj pravnoj stvari tužba radi naknade štete iz radnog odnosa podnijeta je 14. aprila 2015. godine (kako je Vrhovni sud naveo u obrazloženju osporenog

rješenja), dok je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku objavljen u "Službenom listu CG", br. 48/2015, od 21. avgusta 2015. godine, stupio na snagu 29. avgusta 2015. godine, a primjenjuje se od 29. novembra 2015. godine.

15. Odredbom člana 509 stav 4 navedenog Zakona o parničnom postupku propisano je da će se o reviziji izjavljenoj protiv pravosnažne odluke drugostepenog suda, u postupku koji je pokrenut prije početka primjene ovog zakona, rješavati po pravilima parničnog postupka koja su važila do početku primjene ovog zakona.

16. Odredbom člana 509 Zakona o parničnom postupku poseban akcenat daje se vanrednom pravnom lijeku - reviziji i pravila za postupanje po istoj jasno su definisana stavom 4 predmetnog člana. Nedvosmisleno je da se dozvoljenost revizije cijeni u odnosu na zakon koji je važio u vrijeme pokretanja postupka, odnosno da će se u postupcima pokrenutim prije početka primjene važećeg Zakona o parničnom postupku primijeniti odredbe do tada važećeg zakona, kada je u pitanju revizija. Tužba u ovoj pravnoj stvari je podnijeta dana 14. aprila 2015. godine, kada je bio u primjeni Zakon o parničnom postupku ("Službeni list RCG", br. 22/04, 28/05 76/06), koji je, kao uslov za dozvoljenost revizije, propisivao da vrijednost predmeta spora prelazi 10.000 eura, shodno odredbi člana 397 stav 2 Zakona o parničnom postupku, što je u konkretnom ispunjeno.

17. S obzirom na to, Sud ponavlja da se ni jedna odredba domaćeg zakona ne može tumačiti i primjenjivati na način koji nije usklađen sa obavezama države prema Konvenciji (vidi *Tsalkitzis protiv Grčke* (br. 2), br. 72624/10, tačka 54, 19. oktobra 2017.), naročito ako bi to bilo nespojivo sa zabranom diskriminacije, a u širem smislu, s načelima koja su u osnovi Konvencije (vidi, mutatis mutandis, *Fabris protiv Francuske* [VV], br. 16574/08, tačka 60, ESLJP 2013).

18. Slijedom navedenog, Ustavni sud je ocijenio da je Vrhovni sud Crne Gore, bez ustavnopravno prihvatljivog obrazloženja, odbacio reviziju podnosioca ustavne žalbe, zbog vrijednosti predmeta spora, pa je zbog proizvoljnog tumačenja i primjene mjerodavnog procesnog prava podnosiocu uskraćena mogućnost da se meritorno odluči o njegovoj reviziji, čime mu je onemogućen pristup sudu.

20. Stoga, Ustavni sud zaključuje da je, zbog navedenog propusta od strane Vrhovnog suda Crne Gore, osporeno rješenje imalo za posledicu povredu prava podnosioca ustavne žalbe na pristup sudu, kao jednog od segmenata prava na pravično suđenje, iz odredaba člana 32 Ustava Crne Gore i člana 6 stav 1 Evropske konvencije.

Na osnovu iznijetih razloga, odlučeno je kao u izreci.

U-III br. 899/20
12. mart 2024. godine
P o d g o r i c a

Predsjednica Vijeća,
Dragana Đuranović, s.r.